

Osnove poslovne ekonomije

Ishod učenja 3

Ponašanje potrošača

Teorija potrošačeva izbora

- Objašnjava nam zašto potrošači neka dobra i usluge preferiraju više a neke manje.
- Da bi objasnila ponašanje potrošača ekonomija se oslanja na pretpostavku da racionalni potrošači sa ograničenim resursima, biraju ona dobra i usluge koje najviše cijene
- Potrošači kupuju KORISNOST = ZADOVOLJSTVO
- Ljudi maksimaliziraju svoju korisnost, tj. kupuju dobra i usluge koje najviše vole

Što je korisnost?

- Korisnost se izvodi iz činjenice da dobro/usluga posjeduje neka kvalitativna svojstva koja omogućavaju zadovoljenje potrebe potrošača
- Korisnost je zadovoljstvo
- Korisnost nije trajna – podložna je promjenama
- Korisnost nije jednaka za sve potrošače
- Različiti potrošači kupuju iste proizvode iz različitih motiva, a ponekad i različitih uporaba

ŠTO U VAMA IZAZIVA VEĆU KORIST TJ. ZADOVOLJSTVO?

U smislu namirivanja osnovnih životnih potreba, fancy sat uopće nema korist (ne možete ga pojesti ili popiti ako ste žedni i gladni). No, ovakav sat u nama izaziva zadovoljstvo, izdvaja nas od mase i statusni je simbol.

primjer

Model ponašanja potrošača

CILJ:
maksimizacija
korisnosti, tj.
zadovoljstva

Zadovoljstvo proizlazi iz utrošene količine dobara i usluga: što veće količine, to veći stupanj zadovoljenja potreba, to veće zadovoljstvo

OGRANIČENJA:
Dohodak i
Cijene dobara i usluga

KAKO POSTIĆI TAJ CILJ?

Korisnost

Subjektivne teorije vrijednosti / korisnosti

Naziv teorije i pretpostavka	Ključni pojmovi	Objašnjenje / primjer
KARDINALNA teorija: intenzitet korisnosti se može izmjeriti i prikazati brojem	<ul style="list-style-type: none">Granična korisnostZakon opadajuće granične korisnosti	Za koliko će se povećati ukupna korisnost (ukupno zadovoljstvo) ako... kupim još jedne cipele / popijem još jedan sok / odem još jednom na put u USA...

Kardinalna teorija: Vrste korisnosti

- Korisnost izražavamo u jedinicama koje zovemo „util” (od en. riječi utility – korisnost). Razlikujemo dva bitna pojma:
 - Granična korisnost (GK) - označava dodatnu korisnost koja se dobiva korištenjem dodatne jedinice neke robe.
 - Ukupna korisnost (UK) - Ukupna korisnost je korisnost cjelokupne količine nekog dobra ili usluge.

Ukupna i granična korisnost

Količina dobra – bočice vode od 0.5 l	Ukupna korisnost	Granična korisnost
0	0	-
1	100	100
2	180	80
3	230	50
4	250	20
5	250	0
6	220	-30

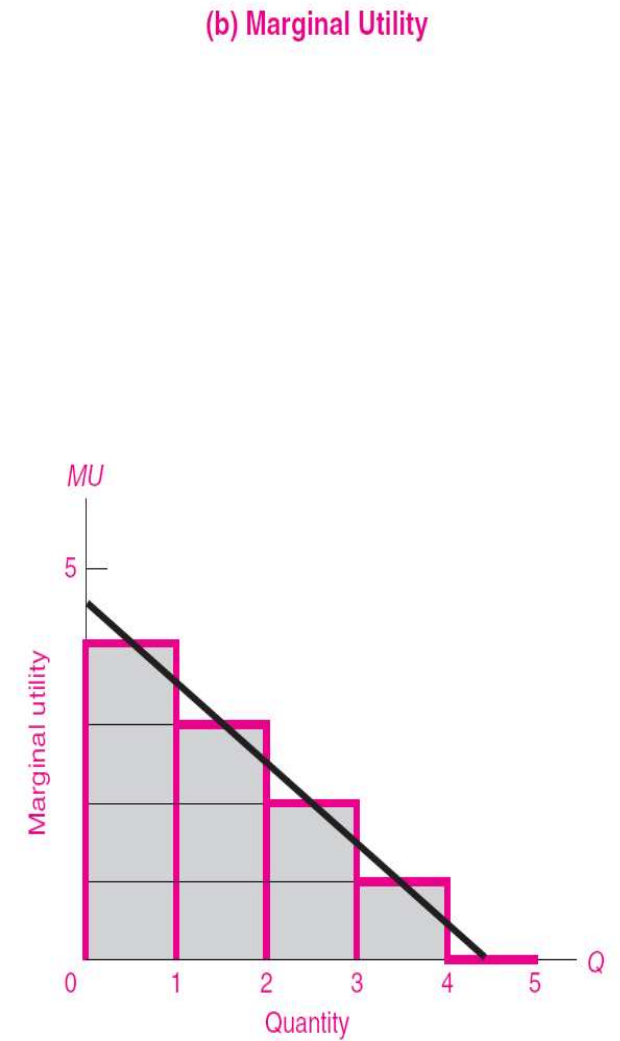
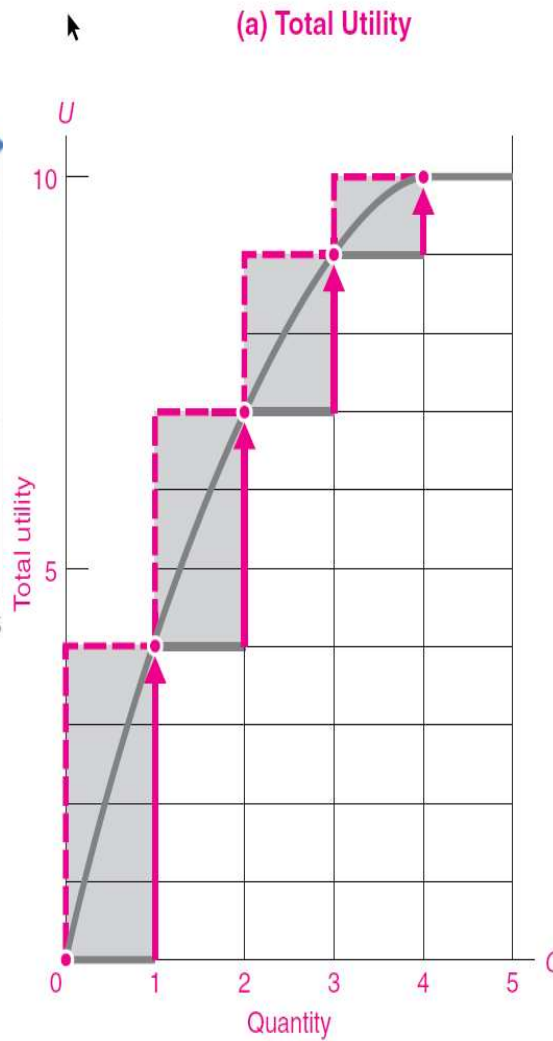
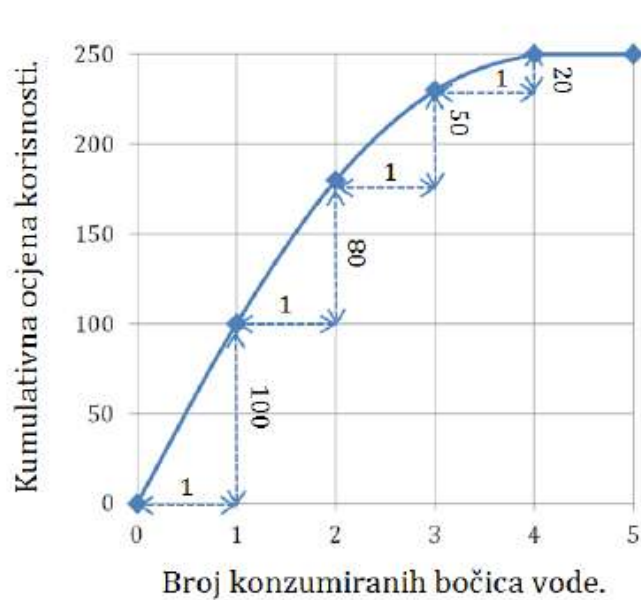
- Ako potrošač nabavi prvu bočicu vode u danu, ona će mu pružiti najveću satisfakciju (žedni smo, važna nam je za održavanje na životu)
- Prema tablici, ta satisfakcija iznosi 100 jedinica korisnosti
- Druga bočica vode - vrlo korisna, jer će nam omogućiti da ne obolimo od težih bolesti zbog poremećaja metaboličkih procesa. Ipak, ona je malo manje korisna od prve bočice, kojoj promatrana osoba duguje život – korisnost 80
- Treća bočica – ne spašava život ali osigurava minimalnu razinu funkcioniranja organizma – korisnost 50
- Četvrta bočica – ukupno dvije litre na dan (optimalna količina vode dnevno) – korisnost 20
- Peta bočica – niti šteti niti koristi – korisnost je 0
- Šest bočica – negativno zadovoljstvo – može izazvati bolove u želucu ili nešto gore
- Trend povećanja događa se sve do 5 jedinica – to je točka maksimalne ukupne korisnosti (točka saturacije)
- Na višim razinama ukupna korisnost raste, ali sporijim tempom sve do točke saturacije, što znači da svaka dodatna bočica vode ne pruža jednaku satisfakciju

Ukupna i granična korisnost

Količina dobra – bočice vode od 0.5 l	Ukupna korisnost	Granična korisnost
0	0	-
1	100	100
2	180	80
3	230	50
4	250	20
5	250	0
6	260	-20

- Na višim razinama ukupna korisnost raste, ali sporijim tempom sve do točke saturacije, što znači da svaka jedinica dobra X ne pruža jednaku satisfakciju
- Svaka dodatna jedinica dobra X potrošaču donosi sve manji i manji opseg ekstra satisfakcije – granična korisnost
- U točki saturacije granična korisnost je 0, što znači da je potrošač dosegao točku maksimalne korisnosti
- Nakon te točke, granična korisnost počinje imati negativne vrijednosti, što smanjuje ukupnu korisnost
- Ta je pojava opisana **zakonom opadajuće granične korisnosti**

Graf ukupne i granične korisnosti

Ukupna korisnost

- Ukupna korisnost je korisnost cjelokupne količine nekog dobra ili usluge.
- Dobiva se zbrajanjem graničnih korisnosti svakog trošenog dobra.
- Krivulja ukupne korisnosti je pozitivnog nagiba i pokazuje kako se povećanjem potrošnje ukupna korisnost povećava ali po sve nižoj stopi.
- Krivulja ukupne korisnosti doseže svoj maksimum kada je granična korisnost jednaka 0.
- U svim slučajevima gdje je granična korisnost negativna ukupna korisnost će se smanjivati, a njena krivulja u tom segmentu imat će negativan nagib.

Granična korisnost

- Granična korisnost je korisnost dodatne jedinice nekog dobra.
 - Izraz “granični” ključni je ekonomski pojam i uvijek označava “dodatni” ili “ekstra”
- Ona pokazuje za koliko će se povećati ukupna korisnost ako se količina dobra poveća za jednu jedinicu.
- Granična korisnost označava dodatnu korisnost koja se dobiva korištenjem dodatne jedinice neke robe.
- Izračunava se kao odnos između promjene ukupne korisnosti i promjene količine:

$$GK = \Delta UK / \Delta Q$$

Zakon opadajuće granične korisnosti

- Zakon opadajuće granične korisnosti = kada količina utrošenog dobra raste, granična korisnost tog dobra ima tendenciju smanjenja zato što dolazi do zasićenja ili saturacije.
- Svaka dodatna jedinica utrošenog dobra nam daje sve manje i manje dodatne korisnosti.